

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Stev. 44.

V Ljubljani, 1. listopada 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Namen posvečuje sredstva!

Slovensko učitelj-tvo je storilo velikanski napredek na svojem življenskem potovanju. Napredujemo naravnost gigantskih korakov do izpopolnitve, kjer bi nas radi že davno videli naši „pravi“ prijatelji, najožji somišljeniki „Slovenske Ljudske Stranke“.

Oglejmo si nekoliko zgodovino tega našega napredka! Svoje dni je izustil na nekem shodu v pokojnem „Katoliškem domu“ v Ljubljani voditelj te stranke, dr. Šusteršič, krilate besede, da je ljudsko šolstvo prokletstvo za naš narod. Shod v Škofji Loki, ki se je vršil nekaj časa pozneje, je postal zaradi tega zgodovinskega pomena, ker je slovensko učiteljstvo dobilo striktno povelje, da si moramo numerirati kosti, ako hočemo službovati na Slovenskem! — In shod, to je občni zbor „Katol. političnega društva“ v Radovljici, je sprejel kot orožje, s pomočjo katerega nam bodo numerirali naše kosti — bikovo žilo!

Gorostasno!

In da je parola „Z bikovo žilo po njih!“ prav zadovoljila vse navzoče od poslanca Pogačnika pa do zadnjega analfabeta, nam priča dovolj jasno dejstvo, da se predsedniku tega shoda, g. Vurniku, niti vredno ni zdelo, zavrniti ta „parlamentarni izraz“ katoliškega zborovalca.

Škandal!

Pokrovitelji naše dične „Slomškove zveze“ so pričeli v najnovejšem času krošnjariti po slovenskem ozemlju z neko preležano robo, ki jo menijo uspešno — po njih mnenju namreč — porabiti, da pomnože število „mnogobrojne“, „krasno se razvijajoče“ „Slomškove zveze“. — A kakor ni vlekel svoje dni blagoslov pokojnega Missije, toliko manj bo vlekla resolucija, ki sta jo predlagala najeta „govornika“ na Dobrovi in v Radovljici. — Naravnost čudno se nam zdi, kako je to, da niso krošnjarili s to resolucijo na zadnjem shodu „Kmetske zveze“ na Brezovici. Domnevamo pa, da Povše ni Pogačnik!

Na dolgo in široko pisati o shodu v Radovljici se nam ne zdi vredno. Konstatirati moramo samo to, da so hoteli pristaši „S. L. S.“ — v prvi vrsti seveda razni župniki in kaplani ter njim slepo vdani podrepaniki — nekoliko zmanjšati oni ugled ki ga je ravno slovensko učiteljstvo pridobilo na Gorenjskem s svojim zadnjim zborovanjem. Zelena zavist jih grize, da more ono, tako sovraženo učiteljstvo brez protekcije „Slovenčev-ga“ uredništva in njegovih najožjih somišljenikov prirejati

tako sijajne shode, a njih varovanci se morajo pa skrivaje udeleževati svojih, z vsemi blagoslovi oblagodarjenih shodov.

Shodu na Dobrovi je predsedoval upokojeni nadučitelj iz stare dobe, a shodu v Radovljici niso mogli vtisniti enakega pečata, navzoči niso bili niti najstrastnejši „Slomškarji“, ker jih je sram, očito spoznavati svojo zmoto.

Trud je zaman!

Glavno besedo o učiteljstvu na radovljiškem shodu je imel posestnik Jakob Polde iz Gorij pri Bledu. Mož je pokazal, da je dobro orožje v rokah ljubljanskih fanatikov; kar je tu nagromadil v „svojem“ govoru, menda še sam sebi ni verjel. In sredstvo posvečuje namen! Zavračali ne bomo vseh teh izbruhov, ki so jih govorili posvečeni hujškači na usta najetega govornika. Poudarjamo le to, da ne zadrži sto takih govornikov niti za trenutek onega napredka, ki mu je začetnik slovensko učiteljstvo. Ponosni smo na hvaležnost one generacije, ki izhaja iz naših šol, in ki zasede v najkrajši dobi ona postojanke, kjer gospodujejo sedaj še ožji pristaši teh posvečenih huj-kačev. Ponosni smo, da imamo trdno zaslombo v srcih onih staršev, ki pošiljajo svoje otroke v našo odgojo. In prepričani bodite, da bi vam kaj lahko povrnili milo za drago, ko bi hoteli nastopiti ono pot, po kateri sedaj vi korakate. Toda v nas živi prepričanje, da zruši naše tiho, a vztrajno delovanje v šoli in naše mirno izvenšolsko delo tako temeljito vaše visoke misli, da se boste sami čudili. Za to nam je porok zgodovina sedanosti.

Shod se je dotaknil tudi takozvanih roditeljskih sestankov. Ker pa ti modrijani niso mogli naravnost nastopiti proti tem sestankom, ker so zakonito dovoljeni, so se povzpeli do salomonske modrosti. Uganili so: „Na roditeljske sestanke le hodite, a tu povejte učiteljem, kako morajo vzgajati otroke! — Zagotavljamo pa vse udeležnike tega shoda, da se na naših roditeljskih večerih ne bo nikdar ščuvalo na tak način, kakor se je ščuvalo na teh shodih. Naše sestanke bo preveval oni blažilni duh prave ljubezni in potrpežljivosti, kijelastna pravemu katoličanu. Naša parola nateh sestankih ne bo bikova žila, temveč božji nauk: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe in svojim sovražnikom odpuščajte, kakor je božji sin odpustil levemu razbojniku!“

Najeti „govornik“ se je končno pospel do sledeče resolucije:

„Občni zbor Katoliškega slovenskega društva najodločneje obsoja namene in delovanje svobodne šole, obžaluje, da so ravno

v Radovljici slovenski liberalni učitelji na občnem zboru jugoslovanske zveze sprejeli brezversko šolo v svoj program. Zbrani zborovalci odločno zahtevajo, da se naj otroci krščanskih staršev tudi vzgajajo in poučuje v krščanskem duhu. Vsi krajni šolski sveti se pozivljajo, da nasprotujejo nastavljanju učiteljev, ki so člani liberalne zveze in zahtevajo le nameščenje krščanskih učiteljev.

Resolucija! Kaplja v morje!

Zadnji govornik je bil znan hujskač Lampe iz Ljubljane. Možu so obležali v želodcu naši gosti iz prosvetlene Češke. Zato nas je primerjal z anarhisti, zakaj vabljeni smo bili — torej logično sklepano — na shod „Svobodne Misli“, ki so se ga udeležili anarhisti, ki vladarje more, ki so zapleteni v atentat na španskega kralja in kraljico. Grozovito!

Svojim pobratimom na daljnem severu, bratom Čehom; svojim pobratimom v svobodni kraljevini Srbiji in svojim pobratimom v sosednji Hrvaški pa kličemo:

Raznesite vest po svojih pokrajinah, da nas je slovenski klerikalizem nagnal z bikovo žilo, nas nazval anarhistom, ker smo dali priliko na svojem sijajnem zboru v Radovljici govoriti bratom Čehom o tem, kar jim polni srce, in ker smo nastopili jasno in javno za svoj program, ki sloni na zdravih človeških nazorih!

Slednjič svetujemo piscu v zagrebški „Krščanski školi“, ki se je izpodtaknil ob stvarno poročilo našega pobratima Davorina Trstenjaka v „Napredku“ o našem zboru v Radovljici, da naj trezno in nepristransko prouči shod „Katoliškega političnega društva“ v Radovljici, ki se je vršil dne 13. oktobra t. l., pod parolo „Z bikovo žilo po njih!“ (po slovenskih učiteljih) — potem dobi drugačne pojme o idiličnem življenju slovenskega učiteljstva, ki ga živimo v naši krasni slovenski deželi!

Slovensko srednješolsko vprašanje na Štajerskem.

„Domovina“ poudarja v eni zadnjih števil, da ni kulturnega vprašanja, ki bi se ga bili Slovenci že od nekdaj sem s tako vnemo oprijeli mimo vseučiliškega vprašanja. Bilo je za nas

aktualno ter je aktualno še danes, a še bolj pereče je za nas srednješolsko vprašanje, osobito točka: *realk*. Številni shodi, na katerih se je pozivljalo vlado, naj nam da šol, članki raznih listov so pokazali, da je začel slovenski narod spoznavati, da mu treba srednjih šol. In uspehi tega dela?

Pokaže nam jih bližnja bodočnost. Gotovo je, da bo točka: slovenske šole spravila ves parlament pokonci, a gotovo je tudi, da bo od teh pridobitev za desetletja odvisno število slovenskih državnih šol po Slovenskem. Zato pa mora biti slednji naših zastopnikov v parlamentu natančno informiran o potrebnem številu slovenskih srednjih šol.

Koliko srednjih šol je treba štajerskim Slovincem? Koliko *realk*, koliko gimnazij? O tem naj govore nastopne vrstice.

Nejasno, različno je mnenje, ki vlada o tej točki; prepohlevne so zahteve, ki jih stavijo nekateri, misleč, da je boljše nekaj kot nič. Ne preveč, pa tudi ne premalo — to bodi naša vodilna misel. Treba nam šol ne v razmerju s slovenskoštajerskimi Nemci, tudi ne po visokosti davka, ne, nam treba šol toliko, da moremo z naraščanjem docela kriti svoje potrebe. Vzgojiti si moramo za uradniška mesta po slovenskem Štajerskem dovolj moči. To je danes še nemogoče, ker nam primanjkuje potrebnih šol. Večina uradniških mest po Slovenskem Štajerskem je danes zasedena po Nemcih, ki so pri vladajočih razmerah izdatni pionirji prodirajočemu nemštvu. Koliko občinskih zastopov bi izdihnilo svojo vsenemško dušo, ko bi bili mi tako srečni ter sploh mogli postaviti na uradniška mesta svojega človeka. Res je sicer, da je precej slovenskih uradnikov nastavljenih v nemškem delu naše dežele, toda s temi bi še zdavna ne mogli pokriti svojih potreb. Naša naloga je, stremiti za tem, da se to čim prej spremeni.

Koliko šol potrebujemo? Statistika uradniških mest po slovenskem Štajerskem nam pove dovolj jasno, koliko in kakšnih šol nam je treba. Tako nam treba na leto povprečno naraščaja okoli 15 pravnikov, 6 medicincev, 5 profesorjev, 10 bogoslovencev, 6 za razne druge višje strokovne šole. Če še vpoštevamo, da stopi nekaj gimnazijcev tudi kar po maturi v službo ter cenimo število teh na 8, pridemo do zaključka, da nam treba na leto na gimnazijah okoli 50 abiturijentov. Da se pa doseže to število, je treba na slovenskem Štajerskem 2 višji gimnaziji in še posebej 2 nižji.

Prvi slovenski dekliški licej.

Ob Bleiweisovi cesti v Ljubljani so dogradili krasno novo poslopje. Ta palača, opremljena z vsemi napravami moderne šole, je namenjena višji izobrazbi slovenskega ženstva, ker so v nji prostori mestnega dekliškega liceja, ki so ga otvorili 4. oktobra t. l. Z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 13. aprila 1906., števil. 1029, je bil odobren novi statut te šole.

Zdaj se morejo slovenske matere odločiti glede nadaljnje izobrazbe svojih hčera. Že doslej je zahajalo na trirazredno mestno višjo dekliško šolo mnogo gojenk z dežele; gotovo pa je, da bo poslej obisk zunanjih gojenk še mnogoštevilnejši, ker smo dobili z novo to šolo prvi slovenski šestrazredni licej z raznimi praktičnimi tečaji. S tem odpade po krvi in jeziku slovenskim materam in očetom vsak izgovor, da Slovenci nimamo za svoje hčere višjega izobraževalnega zavoda. Od sedaj nadalje ne bo treba več slovenskim deklicam zahajati v ponemčevalni Huth-Hanssov institut, pa tudi ne v razne višje „Sacre-Coeure“ in druge zavode, kjer so se vse ve-

činoma le ponemškutarile in kjer so se navzele samo nečimurnega spakovanja, potratnosti v oblekah ter so se naučile prezirati svoj narod in svoj jezik.

Poslej imamo slovenski moderni licej, in sramota za vsakogar, ki bi še nadalje podpiral sovražne tujce s svojim denarjem in svojo krvjo!

Kakor znano, je mestni dekliški licej ustanovljen od mestne občine ljubljanske kot višja dekliška šola ter ima namen, podajati deklicam s posebnim ozirom na nove jezike in njih slovestva ženskemu značaju primerno občo omiko, in sicer višjo, nego jo morejo podati ljudske in meščanske šole; pripravljati jih hoče s tem tudi za poznejšo stanovsko izobrazbo.

Učni jezik je slovenski. V kolikor se morebiti po potrebi sme rabiti tudi nemščina pri kakem učnem predmetu, to določi kuratorij za vsak slučaj in vsakokratno potrebo na predlog ravnateljstva ter si izprosi za to odobrenja c. kr. deželnega šolskega sveta. Mestni dekliški licej ima za sedaj šest razredov. Liceju pa se smejo z dovoljenjem c. kr. deželnega šolskega sveta pridružiti za posebno stanovsko izobrazbo tudi raznovrstni stro-